

Vår saksbehandler: Svein Roald Olsen Vår
Vår ref.: 1075715 (2018_00974) Der

Høringssvar: Invitasjon til å gi skriftlige innspill til Rusreformutvalget

Sammenheng - Norsk Sykepleierforbund (NSF) mener det er riktig å fremme humane virkemidler fremfor straff. Rusavhengige må få bedre levekår og bedre helsetjenester. NSF mener det er to viktige områder som rusreformutvalget må forholde seg til:

1. Forhindre at unge mennesker starter opp. NSF mener at samfunnet skal gi tydelige signaler om at bruk av illegale rusmidler ikke er greit. Særlig som et ledd i å forebygge bruk og misbruk blant unge. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten er viktig aktører i forebyggende arbeid knyttet til barn og unge i risiko.

2. Hjelp til de som sliter. NSF mener det er viktig med raske og riktige tiltak for å redde liv. NSF vil særlig fremheve betydningen av gode tilgjengelige helsetjenester til gruppen rusavhengige, mange med psykisk helsevikt. Blant annet bør det opprettes en statelig tilskuddsordning for feltsykepleie i de store byene.

NSF mener vi trenger en rusreform som fører til bedre helse, økt levealder og verdige liv for de det gjelder.

Norsk Sykepleierforbund (NSF) mener det er riktig at sanksjonering og straff for bruk og besittelse av illegale rusmidler overføres fra justissektoren til helsetjenesten. Alt for mange unge liv stoppes raskt og brutalt. Flertallet dør av somatisk sykdom, og overdosetallene er høye. Rusavhengige må få bedre levekår og bedre helsetjenester. Et nært samarbeid med familie og pårørende vil være en naturlig del av et slikt arbeid. Særlig når liv og alvorlige helsevikt står på spill.

NSF mener derfor det er riktig å fremme humane virkemidler fremfor straff knyttet til eget bruk. Vi mener videre det er svært positivt at regjeringen har satt ned en rusreformvalg som utrede og foreslå en modell for utvikling av reformen.

NSF støtter en rusreform som vil gjøre helse- og sosialfaglige tjenester mer samordnet og tilgjengelige for rusavhengige. Nødvendige ressurser, både økonomisk og kompetansemessing, må tilføres for å sikre at alternative reaksjonsformene innen helse- og sosial tjenestene blir ivaretatt. Både innen de kommunale og spesialiserte tjenestene, herunder somatiske helsetjenester.

NSF mener en human og kunnskapsbasert rusreform må ha to bærebjelker:

1) Forhindre at unge mennesker starter opp med illegale rusmidler

Det må trekkes opp en klok og tydelig linje mellom sanksjonering på den ene siden og den gode hjelpen på den andre. Mennesker må få hjelp, ikke straff. Samtidig mener NSF at lovverk og samfunn skal gi tydelige signaler om at illegale rusmidler ikke er greit. Særlig som et ledd i å forebygge bruk og misbruk blant unge.

Måltrettet innsats og gode fellesskapsløsninger er avgjørende for et godt og inkluderende leve- og oppvekstmiljø. Stoltenbergutvalget vektla at målet må være å hindre at rusmisbrukere utvikler og forblir i avhengighet. De understreker derfor at fokuset hele tiden må være å forebygge og hjelpe.

Når det er barn i bildet er det helt nødvendig at både politi, påtalemyndighet og helsetjenesten har en omforent forståelse av hvilken betydning dette vil ha knyttet til sanksjonering og oppfølging. NSF mener

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506 MVA

Faktura adresse:
sykepleierforbundet@invoicedrop.com

forebyggende arbeid blant barn og unge har stor betydning. Herunder ivaretagelse av barn som pårørende. Utvalget må ivareta prinsippet om at forebygging på forskjellige områder må sees i sammenheng.

Rusmiddeltesting er en aktuell problemstilling. Testing vil bli utført flere steder i helsetjenesten. Både for å avdekke og for følge opp eventuell misbruk. For eksempel blir rusmiddeltesting utført av helsesykepleiere i skolehelsetjenesten. Hvordan påvirker denne kontrollfunksjonen relasjonen mellom helsetjenesten og ungdom? Denne praksisen har vi liten kunnskap om, og bør være gjenstand for en evaluering.

NSF mener at:

- Helsestasjon og skolehelsetjenesten er en viktig aktør overfor barn som pårørende, hvor barnets omsorgssituasjon berøres og hvor barnets beste skal legges til grunn.
- Skolehelsetjenesten vil være svært viktig i et forebyggende perspektiv.
- Overfor unge brukere som står i fare for å bli «sanksjonert», vil det være viktig å koble på skolehelsetjenesten.
- NSF mener familiens hus vil kunne bidra til bedre hjelp til barn som er utsatt for å falle ut av mestringsløp eller barn som lever under omsorgssvikt.

2) Hjelp til de som sliter

NSF ser det er en klar sammenheng mellom rusmiddelavhengighet, helseskader, sosiale problemer og redusert livskvalitet. Vi mener derfor det er viktig med tidlige og raske tiltak for de som er i ferd med å utvikle helseproblemer. Samtidig sørge for god sosialfaglig rehabilitering og reintegrering i samfunnet. Ikke minst vil det gjelde pasienter i LAR.

Alternativ til soning, særlig for unge mennesker, vil kunne gjøre en forskjell. Derfor er det riktig å satse på rehabilitering fremfor straffeforfølgelse. Det vil være særs viktig å sikre et godt samordnet tjenestetilbud til denne gruppen. Både innenfor somatiske sykehus, TSB, psykisk helsevern, kommunale helse- og omsorgstjenestene og andre sektorer innen sosial, utdanning og arbeid. Rusmestringsenheter i fengsler bør i større grad integreres som ordinære tilbud.

Utvikling av nye tjenester kan være med å understøtte et godt innhold i rusreformen Primærhelseteam er pilotering av en ny allmenhelsetjeneste, som et alternativ til dagens fastlegeordning. Piloten begrunnes bl.a. med at det behov for å utvikle mer tilgjengelige somatiske helsetjenester til mennesker som har alvorlige psykiske lidelser og eller omfattende rusutfordringer.

NSF vil særlig fremheve betydningen av gode tilgjengelige helsetjenester til gruppen rusavhengige, mange med psykisk helsesvikt. De kommunale tjenestene er grunnmuren i oppfølging og samhandling rundt de mest sårbare. De vil romme lavterskel helsetjenester, feltpleie, sprøyterom med sykepleiefaglig oppfølging, varmetuer, ambulante team, hjemmetjenester, akutte døgnplasser med tilbud om avrusning, livreddende førstehjelp og sosialfaglige støttefunksjoner.

NSF foreslår at det opprettes gatenære helseteam i alle større byer. Helseteamet i Trondheim er et godt eksempel. Kompetente sykepleiere yter livreddende helsehjelp, forebygger helseskader og koordinerer hjelpetiltak på brukernes premisser. Prinsippet er det samme, om du er på gata eller i sykehus. På akuttmottakene. På legevakta. På sengepostene. I psykiatrien eller rusklinikkene. Sykepleiernes kompetanse er en viktig innsatsfaktor for bedre helse og lengre liv. Ikke minst for de rusavhengige som blir eldre og har sammensatte helseutfordringer.

Oppsøkende og gatenære helseteam vil i større grad kunne møte rusavhengige humant og verdig fremfor med ransaking, forfølgelse og fengsling. Det dreier det seg om å redde liv, gi forsvarlig og omsorgsfull hjelp, og styrke muligheten til å leve verdige og selvstendige liv. Nylig ba stortinget regjeringen om å sørge for at man utvider det oppsøkende tilbudet til tyngre rusmisbrukere, for eksempel gjennom en styrket satsing på feltsykepleiere. (Dokument 8:29 S (2017-2018) / Innst.215 S (2017-2018))

NSF mener at:

- Den enkelte bruker må samtykke til den helse- og sosialfaglige hjelpen som en alternativ sanksjonering (til straffeforfølgelse) vil medføre.
- Straff bør kunne sanksjoneres i en «individuell plan» med rettighetsfestet og forpliktende innhold.
- Rusenheter i kriminalomsorgen vurderes løftet ut, og i større grad integreres som en del av de kommunale tjenestene.
- Reformen må ta høyde for at dagens rusavhengige blir en del av morgendagens eldre.
- Utviklingen av de ordinære tjenestene og forløpstenkning må i større grad understøtte den delen av befolkningen som har store utfordringer med til rus, økonomi og boevne.
- Oppfølging av primærhelseteam kan være en del av fremtidig sanksjonering.
- Inkludere flere legemidler og sørge for økt valgfrihet i LAR.
- Feltsykepleie må gis særfinansiering for å sikre et minimum av tjenester til de aller dårligste. NSF mener det må opprettes en statlig tilskuddsordning for feltsykepleie i de store byene.

En modell bør bygge på både nasjonal og internasjonale erfaring, kunnskapsbasert praksis og et tverrfaglig samarbeid på tvers av etater. Det vil kreve et omforent kunnskapsgrunnlag og en felles forståelse av skadereduserende og, ikke minst, en forebyggende innsats. Viktig vil her være å sikre liv og helse, samt å forstå betydningen av avhengighetsproblematikk, at endring skjer over tid. At relasjon, håp og verdighet vil være sterkere virkemidler en bøter og straffeforfølgelse.

Til syvende og sist handler det om bedre helse, økt levealder og verdige liv.

Med vennlig hilsen

Eli Gunhild By
Forbundsleder

Kari Elisabeth Bugge
Fagsjef

